

Пам'ятники Шевченку в Україні та світі

На сьогоднішній день налічується 1384 пам'ятників Тарасу Шевченку у світі: 1256 в Україні та 128 за кордоном у 35-ти державах.

В Україні найбільше пам'ятників встановлено на Івано-Франківщині – 201, за нею йдуть Львівська (193), Тернопільська (165) та Черкаська (102) області.

Першим скульптурним зображенням стала робота випускника Петербурзької академії мистецтв українця Ф.Балавенського, який почав працювати над образом ще за життя поета з натури, а закінчив у 1862 р.

Пам'ятник Кобзарю хотів створити і відомий російський скульптор М.Микешин, який особисто знав Тараса Григоровича. Багатофігурний пам'ятник для Новгорода царська влада не дозволила зробити.

Перший пам'ятник Т.Шевченку було відкрито у 1881 році до 20-річчя від дня смерті митця у м. Форт-Шевченко (Казахстан) під керівництвом І.О.Ускова, який був комендантом Новопетровського укріплення, коли Шевченко перебував там на засланні.

В Україні перший пам'ятник Шевченку (мармурове погруддя роботи скульптора В. Беклемішева, професора Петербурзької академії мистецтв) було встановлено у Харкові у садбі меценатки Х.Алчевської у 1889 році.

Перший великий пам'ятник поету з'явився в Україні у 1918 р. у Ромнах (скульптор І.Кавалерідзе).

Були чотири хвилі, коли масово будувались пам'ятники Шевченкові. Перша хвиля припала на 100-річчя від дня народження поета у 1914 році, друга – після возз'єднання Західної України (з 1939 року), третя – період «відлиги» (починаючи 1954 роком), а найбільша припала на початок 90-х років, у час відновлення незалежності України.

Однією з перших форм пам'яті народу стали так звані Шевченкові могили, які люди насипали на манір канівської в ювілейні дні до річниць поета (у селах Балинці на Станіславщині, Вовчиці та Горбачі Щирецького повіту). А в селі Добряни на Стрийщині досі шумлять могутніми кронами два дуби, які селяни посадили на століття з народження Шевченка.

Першим матеріальним виявом пам'яті народної до великого поета на Галичині став монумент у вигляді білої колони, яку вирубили каменярі-гуцули на Сокільській скелі над Черемошем поблизу села Тюдова наприкінці 80-х років XIX ст. На колоні було вирізьблено полум'яні слова поета:

Схаменіться!
Будьте люди, бо лихо
вам буде.
Розкуються незабаром
заковані люди –
Настане суд...

Перший в Росії пам'ятник Тарасу Шевченку був відкритий у Петрограді (Санкт-Петербург) 1 грудня 1918 року.

Пам'ятник у Вашингтоні встановлено силами українських емігрантів. Але до його відкриття причетні 5 американських президентів. Г.Трумен був почесним головою комітету по створенню пам'ятника. До складу комітету входив майбутній президент Р.Рейган. Президент Д.Ейзенхауер підписав закон про будівництво пам'ятника. Д.Кеннеді допоміг реалізувати задум, а спеціальна заява Л.Джонсона вмурована під постаментом. Цікава деталь: при закладанні пам'ятника використовувалася спеціальна лопата, яку до того використовували при закладанні пам'ятників Д.Вашингтону й А.Лінкольну. Скульптор Леонід Молодожанін (Лео Мол) та архітектор Радослав Жук створили чи не найцікавіший образ поета, відійшовши від стереотипу "селянського революціонера-демократа" до "національного інтелігента-романтика".

Італійський скульптор Уго Мацеї одягнув Тараса Григоровича в римську тогу, зобразивши його трибуном-оратором, який звертається до присутніх із полум'яним словом. Це чи не найкращий доказ того, що Шевченко та його твори належать не лише Україні, а й усьому людству.

Найвищий у світі пам'ятник Шевченкові, висотою 7 метрів, стоїть у Ковелі, що на Волині. А ось найвище місце на Землі, де встановлений монумент поетові, на піку Шевченка у Кабардино-Балкарії – 4200 метрів над рівнем моря.

До сьогодні немає повного переліку пам'ятників і пам'ятних знаків Т.Г.Шевченка ні в Україні, ні у світі.